

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

קפיטליזם ומוסר: הפילוסופיה המוסרית והפוליטית של אדם סמית' -
56989

תאריך עדכון אחרון 04-10-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2025

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יפתח אלעזר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yiftah.elazar@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הפילוסוף הסקוטי בן המאה השמונה-עשרה אדם סמית' נחשב בעיני רבים לאחד ממייסדי הכלכלה המודרנית ואבות הקפיטליזם, אבל בעשורים האחרונים חלה מהפכה במחקר עליו, ונדונו לעומק היבטים נוספים של הגותו, ובפרט הפילוסופיה המוסרית והפוליטית שלו.

חזית המחקר החדשה על סמית' מציגה באור יותר מורכב את התפיסה שלו על הדרך שבה צריכה להיראות חברה מודרנית מאושרת, ויש חוקרים רוויזיוניסטיים שמדגישים את הביקורת שלו על חולשותיו וסכנותיו של השוק החופשי. בין אם מקבלים קריאה כזו ובין אם לאו, ברור כיום שהתיאוריה הכלכלית של סמית' הייתה חלק מפרויקט אינטלקטואלי מקיף, שביקש להשיב על שאלות גדולות בנושאים של פסיכולוגיה מוסרית, אתיקה, צדק, קידמה, חירות, אושר אישי וחברתי, סמכות פוליטית ועוד. ובין אם נסכים עם הרעיונות של סמית' ובין אם לאו, יש מקום להתייחס אליו כהוגה מרכזי של עידן הנאורות, שרעיונותיו ממשיכים להשפיע במאה ה-21.

סמינר זה מציע מבט מעמיק על הפילוסופיה של סמית', בדגש על מוסר ופוליטיקה. זה סמינר מאתגר, שבו נצלול לכתביו של סמית' ונקרא בהם קריאה צמודה. נדון גם בהוגים שסמית' התפלמס אתם, כמו ברנרד מנדוויל וז'אן-ז'אק רוסו, ובכאלה שהתפלמסו אתו, כמו קרל מרקס. לבסוף, נקרא מחקרים עכשוויים על סמית' ונראה כיצד המחשבה המורכבת והחמקמקה שלו מזינה פרשנויות ותפיסות עולם שונות בתכלית.

מטרות הקורס:

להבין לעומק את משנתו של אחד מההוגים המשפיעים בתקופה המודרנית לדון בשאלות יסודיות של הפילוסופיה המוסרית והפוליטית בתקופה המודרנית לחשוף את התלמידים למחקרים ולפולמוסים מחזית המחקר במחשבה פוליטית ללמוד איך עושים מחקר בהיסטוריה של מחשבה פוליטית

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
להבין חלק מהיסודות האינטלקטואליים של הקפיטליזם והליברליזם

לקרוא ולנתח באופן ביקורתי טקסטים ראשוניים ומשניים בתחום ההיסטוריה של המחשבה הפוליטית לעשות מחקר בהיסטוריה של מחשבה פוליטית

דרישות נוכחות (%) :

85

שיטת ההוראה בקורס: חובת קריאה והכנה לכל שיעור, דיון במפגש, מצגות תלמידים בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

רשימה חלקית של נושאים שנדון בהם - בכפוף לשינויים:
המפעל האינטלקטואלי של סמית', אז והיום
האתגר של מנדוויל
סמית' ורוסו
יסודות הפילוסופיה המוסרית של סמית'
סימפתיה ודמיון מוסרי
הצופה חסר-הפניות
הרדיפה אחרי העושר
צדק ואי-צדק
יופיה של תועלת וכוחם של מנהגים
אופיו של האדם בעל המידות הטובות
פטריוטיות, אזרחות טובה ומהפכה
התפתחות החברה והממשל
מושג החירות של סמית'
צדק במשפחה: נשים ועבדים
פרדוקס אי-השוויון והעושר
בעיית אדם סמית'
ערך, עבודה וכוח
שכר, עוני ושוויון
הון ועבודה יצרנית
הצמיחה הבלתי-טבעית של העושר
ביקורת המרקנטיליזם והיד הנעלמה
פיזיוקרטיה ושיטת החירות הטבעית
חובות הריבון: הגנה צבאית ואכיפת הצדק
חינוך, טמטום וניכור

חומר חובה לקריאה:

מקורות נבחרים:

Adam Smith, The Theory of Moral Sentiments (1759)

Adam Smith, An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (1776)

Adam Smith, Lectures on Jurisprudence [1762-1764]

Bernard Mandeville, The Fable of the Bees (1714, 1729)

*Jean-Jacques Rousseau, Discourse on the Origin and Foundations of Inequality
Among Men (1755)*

חומר לקריאה נוספת:
ראו הסילבוס המפורט שיפורסם בראשית השנה

מרכיבי הציון הסופי:
הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 50 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 50 %

מידע נוסף / הערות:
בסמסטר א', שני השיעורים הראשונים יתקיימו בכיתה, ויתר השיעורים יתקיימו בזום.

בסמסטר ב', השיעורים יתקיימו בכיתה כרגיל.